

Aleksandra Cofta-Broniewska, Barbara Stolpiak

Gąski, gm. Gniewkowo, woj.
bydgoskie, St. 18, AZP: 44-42/nie bad.

Informator Archeologiczny : badania 23, 9-10

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ropejskiej, konkretnie kultury grzebykowo-dółkowej. Rejestrujemy je w postaci kilkunastu fragmentów ceramiki o stylistyce i technologii wytworzenia nasuwających ściśle analogie do naczyń tej kultury.

Dudka, gm. Wydminy,
woj. suwalskie,
St. 1, AZP: 20-75/1

Polska Akademia Nauk Instytut Historii
Kultury Materialnej Zakład Epoki Kamienia
w Warszawie

Badania prowadził dr Witold Gumiński przy współudziale mgr. Jana Fiedorczuka. Finansował WKZ w Suwałkach i IHKM PAN w Warszawie. Piąty sezon badań. Osadnictwo z różnych okresów neolitu, głównie typu Zedmar i kultury ceramiki sznurowej, także ślady osadnictwa mezolitycznego.

Badaniami objęto obszar 40 m², który powiększył wykop III od strony południowej i zachodniej. Na skłębnie brzegu wyspy różne kulturowo zabytki występowały w układzie stratygraficznym. Od góry: w czarnym torfie spiaszczonym znajdowano ceramikę ornamentowaną sznurem, a z krzemieni wąskie wiórki, huszcznie i pojedyncze grociki sercowate i trójkątne z wnęką. Niżej leżały dwie warstwy torfów czarnych gruzelkowatych — górna z piaskiem i dolna ze żwirem. Obie zawierały niemal wyłącznie ceramikę paraneolityczną typu Zedmar z domieszkami organicznymi. Ceramice tej towarzyszą tu liczne wyroby kościane i rogowe w postaci różnorodnych ostrzy i odciętych parostków poroży. Zauważono tu też siekierkę z poroża jelenia oraz fr. elipsowatego paciorka bursztynowego z otworem. Pod czarnymi torfami gruzelkowatymi leży kolejny torf czarny silnie spiaszczony (kopalna próchnica?) praktycznie bez ceramiki, ale z analogicznymi zabytkami kościanymi. Niżej występują piaski prawie bez zabytków, w których spągu przechodzi dno meandrującego cieku. Jego silnie zatorfione i zamulone osady zawierały liczne węgle drzewne, pojedyncze duże kości oraz kilka mikrolitycznych wyrobów krzemiennych, w tym fr. dwupiętowego rdzenia.

Również na wypłaszczeniu wyspy w torfie czarnym spiaszczonym przeważała ceramika ornamentowana sznurem. W spągu tej warstwy natrafiono na skupienie kamieni leżących w silnie zglinionym podłożu, których odsonięta część w południowo-zachodnim narożniku wykopu zajmowała powierzchnię ok. 5 m². Wśród kamieni oprócz ceramiki sznurowej znaleziono parę fr. ceramiki o cechach kultury niemeńskiej — domieszka grubego łamiennego tłucznia, ostre dno, ornament dółków i kresek na zewnątrz i wewnątrz naczyń. Natomiast pod brukiem w piasku z próchnicą znaleziono fr. ceramiki typu Zedmar z domieszką muszli. W obrębie bruku, ale zarówno nad jak i pod kamieniami znajdowano pojedyncze fr. kałot ludzkich czaszek, ludzkie zęby oraz kilka grudek czerwonej glinki lub ochry. Kilka metrów od bruku w stronę brzegu w torfie czarnym silnie spiaszczonym znajduje się drugie miejsce z ludzkimi kośćmi, gdzie obok znalezionej w zeszłym sezonie kałoty czaszki dziecka, natrafiono na pół miednicy osobnika dorosłego i parę fr. kości długich. Nie było tu kamieni, ale pod kośćmi zaznaczało się nieckowate silnie scementowane stalowo-szare wypełnisko — popiół(?). Znajdywane w tej części stanowiska kości ludzkie oraz ozdoby z bursztynu i przewierconych zębów zwierzęcych zdają się wskazywać na obecność neolitycznych pochówków w tej części wyspy.

W obecnym sezonie uzyskano: 9550 kości, w tym kilkanaście ludzkich, 4780 fr. ceramiki, 834 zabytki krzemienne, kilkadziesiąt kamiennych, 27 wyrobów z kości lub poroża, 1 bursztynowy, 1 drewniany i 15 fosylnych.

Badania będą kontynuowane.

Gąskł, gm. Gniewkowo,
woj. bydgoskie,
St. 18, AZP: 44-42/ nie bad.

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Instytut Prehistorii Zakład Prehistorii Polski
w Poznaniu

Badania prowadziły doc. dr hab. Aleksandra Cofta-Broniewska i dr Barbara Stolpiak. Finansował Uniwersytet Jagielloński. Szósty sezon badań. Osady: ludności kultury pucharów lejkowatych (kpl), kultury amfor kulistych, cmentarzysko ludności kultury przeworskiej z okresu PL.2-B2, osada kultury przeworskiej z okresu C3-D1 oraz osiedle z okresu wczesnego średniowiecza faza D i średniowiecza.

Eksploatacja objęto zachodni i północny stok wyniesienia, na którym zlokalizowane jest stanowisko, rozkopując powierzchnię 1 ara. Na obszarze tym zarejestrowano 46 obiektów nieruchomych będących pozostałościami różnicowanego chronologicznie i nawarstwiającego się na siebie osadnictwa.

Wstępne ustalenia pozwalają 18 obiektów odnieść do epoki neolitu i związać z osadnictwem ludności kultury pucharów lejkowatych i kultury amfor kulistych. Obiekty te — jamy, w tym jedna z pochówkiem zwierzęcym (8), dółki postępowe (9) oraz rowy. Na obecnym etapie analizy 2 jamy można wiązać z działalnością osadniczą KPL, a 2 (w tym z pochówkiem zwierzęcym) oraz obiekt rowkowy z ludnością kultury amfor kulistych. Materiały ruchome z w/w obiektów to przede wszystkim fragmenty ceramiki naczyńowej — na uwagę zasługuje m. in. naczynie miniaturowe datowane na III fazę KPL.

Największa liczba — 22 obiekty nieruchome, związane są z różnymi fazami osadnictwa ludności kultury przeworskiej. W roku bieżącym znaleźliśmy się na peryferiach cmentarzyska rejestrując jedynie 4 obiekty grobowe, a w nich 3 pochówki ciałopalne i 1 szkieletowy. Pochodzą one ze starszej fazy cmentarzyska i datowane są na PL.2. Groby z pochówkami ciałopalnymi należą do popielnicowych a najbogatszy z nich (ob. 492) mieścił 6 naczyń oraz inwentarz przedmiotów żelaznych w postaci: 2 grotołów, noża, sztyletu w pochwie, fragmentu okucia pochwy, zapinki oraz fragmentu sprężynki. Grób z pochówkiem szkieletowym (ob. 511) zawierał, oprócz szkieletu zoric-

townego na osi S-N z głową na południe i twarzą na wschód. 3 naczynia (amforę a w niej naczynie miniaturowe oraz kubek) a także 2 zapinki brązowe i fragmenty zapinki żelaznej.

Z następną fazą zagospodarowania stanowiska tzn. z osadą ludności kultury przeworskiej wiąże się 18 obiektów nieruchomych. W części zachodniej badanego obszaru rozpoznano kolejne obiekty związane z częścią produkcyjną osady, a więc pozostałości 4 dymarek i zasługujący na szczególną uwagę obiekty kamiennieo-gliniane (zapewne produkcyjne), którego eksploatacja została przełożona na kolejny sezon badawczy. W pasie zachodnim odsłonięto także 6 pozostałości po słupach. W części północno-wschodniej kontynuowano rozpoczętą w ub. r. eksploatację obiektu półziemiankowego (ob. 458). Jego część północną i północno-wschodnią zniszczyło częściowo późniejsze osadnictwo wczesnośredniowieczne i średniowieczne. Wśród materiału ruchomego pochodzącego z osady na uwagę zasługują: fragmenty blachy brązowej ornamentowanej (ob. 458), 2 fragmenty naczyń szklanych, 2 paciorki szklane, 2 przeszliki (1 ornamentowany), kościane sztyło, igła i pierścionek.

Część północna i północno-wschodnia badanej powierzchni dostarczyła także 6 obiektów nieruchomych będących pozostałościami osadnictwa wczesnośredniowiecznego i średniowiecznego. Obiekty te to paleniska, z których pochodzą fragmenty naczyń oraz kości zwierzęce; zarejestrowano także fragment osetki.

Badania będą kontynuowane.

Gródek Nadbużny,
gm. Hrubieszów, woj. zamojskie,
St. 1C, AZP 86- 95/12

Wojewódzki Ośrodek Archeologiczno-Konserwatorski w Zamościu

Badanie prowadził mgr Jacek Buszewicz. Konsultował doc dr Janusz Kruk. Finansował WKZ w Zamościu. Osada kultury pucharów lejkowatych (KPL).

Założono jeden duży wykop usytuowany w najbardziej zniszczonej części stanowiska o powierzchni 300 m², o wymiarach 15 x 20 m wytyczony w zachodniej części stanowiska, naprzeciw szerokiego, sztucznie utworzonego podjazdu na wzgórze. Wykop objął w całości ary numer 14 i 25 oraz ćwiartki C i D arów 15 i 26. Z całej powierzchni zdjęto warstwę ziemi ornej. Wydobyte zabytki zhierano z obrębu każdego metra kwadratowego powierzchni osobno. Pod warstwą ziemi ornej na głębokości około 30 cm wystąpił żółty less calcowy. Jedynie wzdłuż profilu wschodniego rozciągał się pas czarnej ziemi, mający 3-4 metrów szerokości.

W obrębie wykopu odsłonięto zarysy dwunastu obiektów, z których pięć przebadano (są to obiekty Nr 1/89, 2/89, 3/89, 6/89 oraz 8/89 — ten ostatni tylko częściowo, ponieważ jego zarys wychodził poza krawędź wykopu). U większości przebadanych jam zachowały się dolne partie wypełnień; ich miąższość wynosiła od 38 cm (w ob. 3/89, poprzez 50-60 cm (ob. ob. 1/89, 6/89, 8/89) do 76 cm (ob. 2/89). Obiekty w przekroju poziomym miały zarysy zbliżone do kołistych a ich profile pionowe miały kształt nieckowaty lub cylindryczny z płaskim dnem. Charakter wypełnień oraz rodzaj wydobytych znalezisk pozwala stwierdzić, iż obiekty 1/89, 2/89, 6/89 i 8/89 to jamy o przeznaczeniu gospodarczym, ewentualnie doły śmietnikowe, natomiast obiekt 3/89 jest pozostałością otwartego paleniska (w wypełnisku znaleziono stosunkowo liczne fragmenty polepy, lecz pochodzą one z zawalonej konstrukcji domostwa, a nie z obudowy pieca). Fragmenty ceramiki naczyniowej wydobyte ze wszystkich obiektów jednoznacznie dają się zakwalifikować do kultury pucharów lejkowatych.

Badania będą kontynuowane.

Grzybów, gm. Staszów,
woj. tarnobrzeskie,
St. 1, AZP: 92- 68/2

Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków
w Tarnobrzegu

Badania prowadził mgr Krzysztof Garbacz. Finansowała KiZChS „Siarkopol” w Grzybowie. Piąty sezon badań. Grobowiec kultury pucharów lejkowatych. Cmentarzysko kultury przeworskiej.

Przebadano obszar o powierzchni ok. 90 m². Odsłonięto fragmenty kamiennego obstawy drugiego grobowca KPL, wyeksplorowanego w ubiegłym roku. Odkryto jeden grób ciałopalny popielnicowy (nr 31), który oprócz przepalonych kości zawierał 3 gliniane przeszliki, żelazne okucie zamka skrzyneczki, sprzączkę, fragment igły (?), fragmenty fibuli brązowej, stopione paciorki szklane, a także drobne ułamki ceramiki i nieokreślonych przedmiotów metalowych.

Uchwycono zasięg części warstwy ciałopalenia od strony północnej. Z warstwy tej wydobyto wiele ułamków ceramiki oraz nieliczne fragmenty przepalonych kości.

Wyeksplorowano również jamę (obiekt 4/89), a w niej fragment dużej kości. Jamę tę łączy się z pochówkami zwierzęcymi, odkrytymi podczas dotychczasowych badań. Zakończono eksploatację pochówku zwierzęcego nr 5, w którym odkryto popękane i częściowo zdeformowane naczynie gliniane. Fragmenty podobnego naczynia zostały znalezione w pochówkach zwierzęcych: 7 i 8, odkrytych w 1987 r. Datowano je wówczas na wczesne średniowiecze. Jednakże do tej formy naczynia znajduje się analogie na terenie Rumunii w kulturze Sintana de Mures. W związku z tym chronologię tych pochówków można ustalić wstępnie na IV w. n. e.

Na stanowisku wyeksplorowano również fragmenty ceramiki siwej oraz terra sigillata.

Materiały oraz dokumentacja znajdują się w Biurze Badań i Dokumentacji Zabytków w Tarnobrzegu.

Badania będą kontynuowane.

Inowrocław, woj. bydgoskie St. 100 patrz okres rzymski